

АМОРТИЗАЦІЯ МАЛОЦІННИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Анотація. Розкрито сутність поняття "малоцінні необоротні матеріальні активи". Досліджено особливості процедури нарахування амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів. Проаналізовано основні проблеми, які пов'язані з організацією та веденням обліку амортизації активів на підприємствах.

Аннотация. Раскрыта сущность понятия "малоценные необоротные материальные активы". Исследованы особенности процедуры начисления амортизации малоценных необоротных материальных активов. Проанализированы основные проблемы, которые связаны с организацией и ведением учета амортизации активов на предприятиях.

Annotation. The essence of the concept of low-value non-current assets has been disclosed. The features of calculating low-value fixed assets depreciation have been studied. The basic problems related to the organization and accounting of depreciation of these assets have been analyzed.

Ключові слова: амортизація, виробнича ставка, контроль активів, малоцінні необоротні матеріальні активи, специфіка діяльності.

У сучасних умовах господарювання щораз більшу увагу приділяють механізмам раціонального використання ресурсів. Незалежно від специфіки діяльності на підприємствах функціонують основні та допоміжні засоби праці. Останні подані в сучасній системі обліку як малоцінні необоротні матеріальні активи.

Однією із суттєвих проблем, що виникають у процесі налагодження систем обліку та контролю активів, є процес розрахунку поступового перенесення вартості основних фондів на продукт, що виготовляється з їх допомогою, що призводить до суттєвих втрат цінностей.

Значний внесок у дослідження особливостей організації та методики обліку й контролю матеріально-технічного забезпечення підприємств зробили такі провідні вітчизняні вчені, як: Бардаш С. В., Бутинець Ф. Ф., Бачинський В. І., Голов С. Ф., Горецька Л. Л., Городянська А. В., Гринько А. П., Діба В. М., Жук В. В., Озеран В. О., Костирко Р. О., Крупка Я. Д., Куцик П. О., Любезна І. В., Мосаковський В. Б., Мурашко О. В., Нападівська Л. В., Наумчук О. А., Пушкар М. С., Редченко К. І., Рудницький В. С., Семйон В. С., Сопко В. В., Сажинець С. Й., Чижевська Л. В., Шевчук В. О., Мельник М. В., Пантелєєв А. С. та ін.

Об'єкт дослідження – амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних, організаційних і практичних засад обліку та контролю малоцінних необоротних активів підприємств.

Хоча у нормах Податкового кодексу України (ПКУ) немає визначення терміна "малоцінний необоротний матеріальний актив" (МНМА), але зустрічається вислів "інші необоротні матеріальні активи", проте його визначення ПКУ теж не дає. Керуючись пп. 14.01.84 ПКУ, інші терміни використовуються у значеннях, визначених П(С)БО. Виходячи із самої назви, такий актив має необоротний характер, що наводить на думку про його подібність до основних засобів.

Відповідно до п. 5 П(С)БО 7, для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються за такими групами: основні засоби та інші необоротні матеріальні активи. Серед групи інших необоротних активів є малоцінні необоротні матеріальні активи. Це дозволяє зробити висновок, що П(С)БО 7 відносить МНМА до однієї з груп основних засобів, а точніше – до інших необоротних матеріальних активів.

Єдиний критерій, за яким матеріальний актив, що утримується підприємством із метою використання у процесі виробництва/діяльності, може визнаватись об'єктом ОЗ, – це очікуваний строк корисного використання (експлуатації). Такий строк для основних засобів має становити більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Підприємства можуть установлювати вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів: використання активу більше року; встановлена підприємством вартісна ознака [1].

Величину вартісного критерію належності матеріального активу до малоцінних необоротних слід прописати у наказі про облікову політику підприємства, тобто об'єкти вартістю понад 2 500 грн, але менше встановленого критерію для ОЗ, відповідно до облікової політики підприємства, можуть відноситися до МНМА.

Під впливом часу, сил природи та в процесі експлуатації МНМА поступово зношуються.

Вони втрачають свої первинні фізичні якості, знижуються їх техніко-експлуатаційні можливості, у результаті зменшується реальна балансова вартість основних засобів. Виділяють моральний і фізичний знос основних засобів, а також знос під дією сил природи.

Слід визначити поняття "амортизація" – це систематичний розподіл вартості, яка амортизується, протягом строку корисного використання активу. Вона відображає процес поступового списання (погашення) вартості об'єкта протягом часу його корисного функціонування та забезпечує дотримання принципу нарахування та відповідності доходів і витрат [1].

Нарахування амортизації здійснюється щомісячно протягом строку корисного використання об'єкта, який

встановлюється підприємством під час визнання цього об'єкта активом (у процесі зарахування на баланс), і призупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання та консервації.

У ході визначення терміну амортизації повинні враховуватися: очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності; фізичний та моральний знос; правові або інші обмеження щодо строків використання об'єкта та інші фактори.

Строк корисного використання переглядається в разі зміни очікуваних економічних вигод від його використання. Амортизація в цьому випадку нараховується, виходячи з нового строку корисного використання, починаючи з місяця, наступного за місяцем зміни строку використання.

П(С)БО 7 містить п'ять методів нарахування амортизації: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний та виробничий. Але потрібно враховувати, що в 2013 році були внесені зміни до процесу нарахування амортизації МНМА із застосуванням інших методів.

Відмінність цих методів полягає в різному рівні нарахованих амортизаційних відрахувань, а також у способі їх розподілу. Залежно від виду основних засобів, умов експлуатації, морального зносу підприємство на власний розсуд застосовує найбільш економічно доцільний метод амортизації, який зазначається в наказі про облікову політику. При цьому кожен із методів має як певні переваги, так і недоліки. Амортизацію МНМА рекомендується нараховувати із застосуванням таких методів: лінійного, виробничого, за методом "50 на 50 %", коли в першому місяці використання об'єкта нараховується знос у розмірі 50 % його вартості, яка амортизується, а решта 50 % – у місяці вилучення МНМА з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом; за методом, коли в першому місяці використання об'єкта нараховується 100 % його вартості.

Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів може нараховуватися за рішенням платника податків у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 % його вартості, яка амортизується, та решта 50 % вартості, яка амортизується у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом або в першому місяці використання об'єкта в розмірі 100 % його вартості [2].

Враховуючи, що зміни методу амортизації МНМА із прямолінійного на метод нарахування 100 % вартості в першому місяці залишкова вартість такого об'єкта може бути амортизована у місяці, наступному за місяцем таких змін. Слід нагадати, що згідно з п. 27 П(С)БО 7 "Основні засоби" амортизація МНМА може нараховуватися у першому місяці використання об'єкта в розмірі 100 % його вартості, яка амортизується. Таким чином, якщо підприємство спочатку використовує прямолінійний метод амортизації МНМА, а потім змінює його на метод нарахування 100 % вартості, то амортизувати такий МНМА за новим методом воно зможе тільки у місяці, наступному за місяцем зміни методу амортизації. При цьому вартість, яка амортизується, у разі зміни методу амортизації потрібно визначати як різницю між первісною (переоціненою) вартістю необоротного активу (з урахуванням модернізації, модифікації, добудови, дообладнання, реконструкції), а також ліквідаційною вартістю і сумою накопленої амортизації (зносу) [3].

Якщо в момент придбання активу відомо, що він буде враховуватися як МНМА, його первісна вартість формується на підставі положень П(С)БО 7 "Основні засоби".

Підсумовуючи, можна сказати, що нормативи розглядають МНМА як один із видів основних засобів (група "Інші нематеріальні активи"). У той же час для об'єктів МНМА передбачена можливість вже в першому місяці використання списувати 100 % їх вартості на поточні витрати виробництва [4], що робить їх облік схожим на облік близьких до них за функціональним призначенням запасів (наприклад, МБП).

Таким чином, бухгалтерський облік МНМА має як ознаки обліку необоротних активів, так і ознаки обліку запасів.

Наук. керівн. Бутенко К. В.

Л і т е р а т у р а: 1. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18.05.2000 р. за № 288/4509 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>. 2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>. 3. Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://minfin.com.ua/taxes/-/koment_oz.html. 4. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : учеб. посіб. / В. В. Сопко. – К. : КНЭУ, 2004. – 412 с. 5. Дікань Л. В. Контроль у бюджетних установах : підручник. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 408 с. 6. Ткаченко А. Бухгалтерський учет : учебник / А. Ткаченко. – К. : Знання, 2007. – 768 с.